

sententias distracti sint. Porro, controversia nostra est de existentia, non autem de natura. Quamdiu illa in tuto est, sufficit.

Ad 5. Dist. Si signum istud per modum cuiusdam rei materialis ac sensibilis concipiatur, C. secus, N. Jam vero juxta s. Thomam: *Character habet rationem signi per comparisonem ad sacramentum sensibile, a quo imprimitur, sed secundum se habet rationem principii.* Vidimus præterea aliquot scholasticos contendere, characterem non habere nisi *rationem relationis*. Ceterum nihil vetat, quominus eum concipiamus per modum cuiusdam permanentis animæ modificationis, in quo nihil est quod repugnet (1).

Ad 6. Dist. Si daretur character ad solam distinctionem, Tr., si ad aliquam præterea datur potestatem, seu *habilitatem*, ut vocant, obtinendam, prout dictum est, N. Addo perennem hæere hanc notam, ut et beatis in gloriam, et damnatis in pœnam cedat.

CAPUT III. DE MINISTRO SACRAMENTORUM.

Si sacramenta nullam aliam vim habent, nisi excitandi fidem juxta protestantium systema, ex eodem plane profuit, valide ea posse administrari seu conferri a quovis sive clerico sive laico, sive masculo sive femina, imo et a diabolo ipso, prout colligit Lutherus (2). Hic enim articulus est corollarium, quod necessario sequitur ex illo principio. Eiusdem pariter principii est corollarium alterum, quod inde pariter colligit Lutherus, valere scilicet sacramenta utcumque administrata etiam absque ulla intentione, imo irrisorie aut inimice.

Contrariam sententiam tenuerunt veteres donatistæ, quibus subscriperunt sec. XII. Waldenses et Albigenses; sec. XIV. Wiclefite et Hussite. Hi omnes autumarunt, nulla ac irrita esse sacramenta ab improbis ministris collata (3). Donatistæ tamen eo se

(1) Cf. de hoc argumento Vasquez loc. cit. ubi diversa scholasticorum placita expendit.

Sed placet adversus novatores hic proferre, quæ scribit Leibniz in *syst. theol.* pag. 210. « De characterẽ, inquit, seu signo indelebili, quod imprimitur in anima ejus, qui sacramenta baptismi, confirmationis, aut ordinis suscipit, multa nonnulli disputant ex scholasticis: sed res plana est, si tantum cogitetur, hominem, suscepto hoc sacramento, aliquam qualitatem permanentem nactum esse, quæ et invalide et illegitime iteratur. Et tales qualitates reperiuntur et in jure civili. Nam nemo rem suam acquirere potest, seu qui in solidum dominus rei est, dominus ejus amplius fieri non potest; quod si eam non posset ex toto vel parte ulla ratione alienare, lege forte aliqua id impediatur, quemadmodum jus regni, vel etiam aliqui dominium constat esse inalienabile; jam habemus aliquod characteri simile, quod scilicet invalide iteratur: eo ipso autem, dum actus (iteratus scilicet) administrandi sacramentum, est irritus sive nullus, etiam sit illegitimus sive prohibitus. Sacrilegium enim est, vel certe grave crimen, Sacramentum inaniter celebrare scientem: per baptismum autem, homines christiani redduntur, per confirmationem novo auctore quasi sacramento (scilicet jurejurando) christianæ militiæ adstringuntur: per ordinem susceptum Ecclesiæ ministri fiunt: quæ sane qualitates sunt permanentes. »

(2) In lib. *De Missa privata*, apud Bellarm. lib. 1. de Sacram. cap. 24. n. 2.

(3) Cf. Nat. Alex. H. Ec. sec. XI. et XII. cap. 4. art. 15. § 2. de erroribus Waldensium; tum sec. XIII. et XIV. cap. 5. art. 1. de Albigensibus § 2. de Albigensium erroribus, et art. 22. § 4. de erroribus Wiclefite; item sec. XV. et XVI. cap. 2. art. 1. § 2. ex his si excipias Wiclefite, ceteri non nisi indirecte hunc errorem professi sunt.

reecerunt, ut irrita assererent sacramenta a publicis peccatoribus ac secularibus, a fortiori vero ab hæreticis (1) administrata.

Quamvis porro cum errore donatistarum peruiseri nequeat error quem non pauci episcopi orientales et africani professi sunt sec. Ecclesiæ III, contententes irritum ac nullum esse baptismum ab hæreticis collatum, vix tamen ob argumenti affinitatem ac necessitudinem alter ab altero sejungi potest. Hi qui denuo tingebant ab hæreticis baptizatos communi jam *rebaptizantium* nomine nuncupari solent, quamvis ipsi summopere ab ejusmodi appellatione tanquam sibi injuriosa, ut diximus, valde abhorrent.

Priorem novatorum errorem commodius refellimus agendo de sacramentis singillatim, præsertim vero in tractatu de ordine. Posteriorem vero, qui est de intentione, nec non errorem rebaptizantium, uti et donatistarum ceterorumque hæreticorum, qui eos secuti sunt, hic perstringimus. Tribus propterea propositionibus rem totam complectimur, quarum prima erit de valore sacramenti, ac præcipue baptismi absque fide a ministro collati, altera de probitate ministri sacramentorum, tertia demum de necessitate intentionis ad validam eorumdem administrationem.

PROPOSITIO I. *In sacramentorum ministro ad valide conferenda sacramenta non est necessaria fides, adeoque validus est baptismus ab hæreticis rite collatus.*

Hæc propositio quod spectat ad baptismum de fide est, ut constat ex Can. IV. de bapt., concilii Tridentini: *Si quis dixerit baptismum, qui etiam datur ab hæreticis in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, non esse verum baptismum, anat. sit.* Quod vero attinet ad sacramenta reliqua (si poenitentiam excipias, non quidem ex defectu fidei, sed ex defectu jurisdictionis qua carent hæretici) certa est ac fidei proxima. Licet enim nulla expressa habeatur de illis Ecclesiæ definitio, jam ex communi consensu probatur, atque ex ejusdem Ecclesiæ praxi pluribus saltem ab hinc seculis confirmata, ut suo loco ostendemus. Eadem sane ratio, quæ suffragatur valori baptismi collati ab hæreticis, suffragatur pariter valori ceterorum sacramentorum, quæ omnia Christi sunt. Quare quæ de baptismo dicuntur ob intimam analogiam de reliquis sacramentis dicta etiam intelligi debent. De solo autem baptismo hic agimus, quia major de ejus valore existit contentio; eo vel magis, quod disceptationes

(1) Hic adnoto a pluribus theologis una simul vindicari validitatem sacramentorum quæ fuerint collata tum ab hæretico, tum ab impio ministro. At quamvis plerique argumenta quibus valor sacramentorum sive ab hæretico sive a pravo catholico ministro confectorum aut adstruunt aut impugnatur communia sint, nec possunt tamen nec debent ambæ hæses permisceri, cum inter se differant, nec par utriusque sit ratio. Ceteris enim onassis, valere sacramenta omnia a pravo ministro catholico confecta de fide est, cum sit expresse definitum; sic pariter de fide est ratum esse baptismum ab hæretico administratum, at de fide non est valida esse cetera sacramenta ab hæretico collata; sane, ut suo loco dicemus, non desunt auctores catholici qui, licet immerito, id negent.

excitata circa valorem aliorum sacramentorum, quæ ab hæreticis conficiuntur, magna ex parte a priori illa questione pendeant. Propterea valore baptismi ab hæreticis collati in tuto posito, de valore reliquorum sacramentorum pariter constabit. Ceterum de his peculiariter agemus, cum in tractatibus de sacramentis in specie quæstio hæc iterum recurret.

Vehemens igitur, ut innumis, olim agitata est circa valorem sacramenti baptismi controversia; postquam scilicet Agrippinus carthaginiensis episcopus sæculo circiter Ecclesiæ tertio omnium primus usum invehit iterum tingendi ab hæreticis tinctos (1). S. Cyprianus Agrippini successor eandem consuetudinem retinuit, ratus nullum esse baptismum quod extra Ecclesiam administraretur. Coacto Carthagine concilio hanc sententiam seu potius praxim adstruxit (2); misitque de more Romam ejusdem concilii acta, ut a rom. pontifice confirmarentur. Asperius synodi legatus excepit s. Stephanus, qui tunc Rom. Ecclesiæ præerat ac novitati restitit, rescribens: *Nihil innovetur nisi, quod traditum est, ut manus imponatur in poenitentiam* (3). Judicio rom. Pontificis non acquievit s. Cyprianus, sed numerosiori ex Africa pene universa accito concilio, sententiam confirmare conatus est (4). Vicit demum, ut par erat, Stephani decretum, quod, deferventibus studiis, tum in Africa, tum in Oriente paulatim prævaluit (5), donec omnis contentio sublata est.

(1) Censent nonnulli, Tertullianum omnium primum invehisse hanc doctrinam de invaliditate baptismi ab hæreticis administrati, ob ejus verba, quæ leguntur lib. *De baptismo* cap. 15. ubi de hæreticis: « Non idem, inquit, Deus est nobis et illis, nec unus Christus, id est, idem, ideoque nec baptismus unus, quia non idem, quem cum rite non habeant, sine dubio non habent. » Alii tamen refragantur. Cf. Rigalt. in h. l. et *De la Cerda* tom. II. not. 175.

(2) Et est Carthagin. II. ex Cyprianicis de baptismo. Cf. tum in opp. S. Cyp. ep. LXXII. tum apud Hard. *Acta conc.* Tom. I. col. 138. et seqq.

(3) In epist. LXXIV. S. Cyp. ad Pompejum.

(4) Est autem Carthag. III. de baptismo, collectum ex tribus provinciis Africae, cui interfuerunt Episcopi 87. in opp. S. Cyp. edit. Maur. pag. 529. et apud Hard. loc. cit.

(5) Ut enim videbimus, non pauci episcopi non solum post Stephani decretum, sed etiam post concilia Arelatense et Nicænum I. perrexerunt hanc tenere consuetudinem baptizandi ab hæreticis ablutos.

Atque hic animadverto, totam hanc controversiam a recentioribus quibusdam aut negari, aut in dubium revocari; alii enim, admissa controversiæ veritate, inter scripta apocrypha aut saltem dubia rejiciunt concilia Carthaginiensia commemorata, epistolam Firmiliani, Epistolam omnes s. Cypriani de hoc argumento, ad Magnum, Pompejum, Jubaianum, etc. Hoc primum tentavit Tourneminius in suis *Conjectures sur la supposition de quelques ouvrages de s. Cyprien, et de la lettre de Firmilien*, quæ insertæ sunt documentis Trevoltiensibus mens. decemb. an. 1754. art. 118. pag. 2246. et seqq. Ast P. Raym. Missorius ord. Cony hic non stetit, sed in *Dissert. Critica* quam vulgavit Venet. 1755. in epist. ad Pompejum inter Cyprianicas LXXIV. totam controversiam anabaptismi, quæ inter Orientales Africanosque et s. Stephanum viguit, veluti confictam ab Eusebio traduxit, et citata monumenta conficta esse concludit a Donatistis. Cf. Morcelli S. J. in erudita et eleganti, quam Brixia 1817. edidit, *Africa Christiana* vol. II. admissa controversiæ hujus veritate, ad an. 253. n. 2. anceps hæere videtur circa epistolam s. Martyris ad Pompejum, non tamen audeat tanquam confictam omnino respuere.

Nobis in animo haud est, criticam hic institueri quæstionem. Animadvertimus tamen I. nonnisi perpaucos, eosque non magnæ auctoritatis, controversiam universam de anabaptismo veluti fabulosam rejicere; 2. nullis positivis momentis duci eos, qui vel tanquam dubia, vel tanquam apo-

Veritatem porro assertæ propositionis quoad baptismum sic ostendimus ex verbo Dei tradito constanctive Ecclesiæ praxi, prius quam hæc qualemcumque immutationem subiisset. Hujus siquidem traditionis ac praxi testis est, s. Stephanus, ut patet ex verbis seu decreto, quod opposuit s. Cypriano, ex quo constat hæreticos non iterato baptismate, sed sola manuum impositione, in Ecclesiæ gremium admissos fuisse; testis est antiquissimus anonymus auctor sæculi III, qui librum edidit ad rebaptizantium confutandum errorem (1); testis est s. Augustinus qui affirmat, avitam consuetudinem recipiendi hæreticos sola manuum impositione ex apostolorum traditione derivatam esse; qui præterea id ipsum conficit ex confessione ipsius s. Cypriani asserentis: *Hanc saluberrimam consuetudinem per Agrippinum prædecessorem suum quasi cœpisse corrigi, sed verius corrumpi* (2); testis est Vincentius Lirinensis, qui publicis factis innixus Communit. C. VI. scribit: *Agrippinus Carthaginiensis episcopus, primus omnium mortalium contra divinum canonem, contra universalis Ecclesiæ regulam, contra sensum omnium sacerdotum, contra morem atque instituta majorum, rebaptizandum esse censebat.* Similia occurrunt apud Hieronymum (3), atque pontifices Siricius ac Innocentius I. (4). Hinc decretum Stephani confirmatum est a plenario illo concilio, de quo loquitur s. Augustinus (5), quodque alii censent esse Arelatense, alii autem œcumenicum Nicænum I. (6) quod reipsa Can. VIII. decrevit solæ manuum impositione recipiendos esse Novatianos ab schismate ad Ecclesiam revertentes (7).

Sed, quod sedulo notandum est, ipsimet episcopi Asiatici et Africani rebaptizantes, totidem testes loquacissimi sunt hujus traditionis et praxi, quam propugnamus. Quod ut intelligatur, animadvertere debemus, Ecclesiæ patres interdum esse traditionis testes, interdum simplices disputatores aut philosophos. Dum patres assertiones quasdam historice proponunt, ut ita loquar, tanquam a Deo revelatas, et in communi totius Ecclesiæ doctrina inclusas, tunc patres sunt universæ traditionis testes, eamque obti-

crypta rejiciunt scripta Cypriani et Firmiliani, quæ ad rem præsentem referuntur; contra quæ nec levia nec pauca stant argumenta positiva; 3. eosdem permoveri solis conjecturis parvi, ut nobis videntur, momenti; 4. hanc eorum agendi rationem, si reciperetur, inducere quemdam pyrrhonismum in universam fere historiam Ecclesiasticam.

Ceterum cf. vitam s. Cypriani a Maurinis edit. conscriptam cap. 29. et seqq. Acta Bollandiana tom. IV. mens Sept. ad diem. XIV. pag. 295. a § 58. ad 58. nec non Jo. H. Sbaralea Or. Conv. in op. *Germana s. Cypriani et Afrorum, nec non Firmiliani et Orientalium opinio*, etc. Bonon. 1744. præter Tillemont *Mémoires*, etc. ad an. 256. Natalem Alex. etc.

(1) Cf. ad calcem opp. S. Cypriani ita inscript. *Anonymi liber de Rebaptismate*.

(2) Lib. II. De baptismo cap. 7. n. 12.

(3) In Dial. advers. Lucifer. n. 8. 9.

(4) Siricius Ep. I. ad Himerium Ep. Tarrac. apud Coustant *Epistolæ Rom. Pontif.* tom. I. col. 624. et seqq. Innocentius Epist. XVII. ad Rufum et soc. ibid. col. 856.

(5) Lib. I. de Bapt. cap. 7. n. 9.

(6) De hac quæstione cf. inter ceteros Card. Norisium *Nist. Donatist.* P. 1. cap. 10. pag. 175. et seqq. edit. Veron. cum appositis adnotationibus FF. Ballerini.

(7) Apud Harduin. *Acta conc.* tom. I. col. 326.

neat auctoritatem, qua patres et Ecclesiae doctores praestant. Nam christiana fides revelatione divina fulcitur, revelatio autem, quum in factis consistat, evinci unice per testimonia potest, nequaquam vero per solas doctrinales discussiones et ratiocinia. Dum patres solum ratiocinantur, tunc vix aut ne vix quidem a philosophis differunt, qui ea tantum auctoritate gaudent, quam sibi vindicat vis intrinseca rationum, quae ab ipsis proferuntur. Quo posito, Africani et Orientales episcopi, confitentes consuetudinem ab Stephano assertam, se praebant veluti testes traditionis, eo nimirum praedito caractere, per quem solum possunt et debent haberi sicut Ecclesiae patres, ideoque quin baptismi ab haereticis collati valorem oppugnent suis testimoniis luculenter confirmant. Contra vero cum istius baptismi validitatem ratiociniis et cavillationibus evertere nituntur, tunc in nobis sunt veluti disputatores, quibus obsequium illud minime debetur, quo Ecclesiae Patres semper catholici prosecuti sunt (1).

DIFFICULTATES. I. *Obj.* Scriptura ea passim docet; quae cum valore baptismi ab haereticis administrati componi nequeunt. 1. Etenim Apostolus Eph. IV. 5. clamat: *Unus Dominus, una fides, unum baptisma* (2). Sed haereticus caret fide, ergo et baptismo. 2. Hinc Ecclesia Cantic. IV. 12. dicitur *hortus conclusus, fons signatus, puteus aquarum viventium*; nequeunt proinde haeretici extra Ecclesiam constituti hortum illum ingredi, ut fructus ac de fonte illo aut puteo aquas hauriant. 3. Adde ex Apostolo Galat. III. 27. Christum induere, quicumque in Christo baptizantur; jam vero quomodo poterunt Christum induere, qui in haeresi tinguntur? 4. Nonne praeterea filii Dei digni tantum possunt a vera Christi sponsa, quae est Ecclesia? 5. Merito proinde. I. Pet. III. 20. Ecclesia arcae comparatur *In qua pauci, id est, octo animae salvae factae sunt per aquam. Quod et vos nunc similis formae salvos facit baptisma*. Ergo extra hanc arcam baptizati diluvio peribunt.

Resp. Neg. Ant. ad 1. prob. Dist. Unum baptismum a Christo institutum, quod, idem est, a quovis administratur sive in Ecclesia catholica sive extra Ecclesiam collatum, N. Sic etiam: una est fides objectiva, C. subjectiva, N. Nec enim fides prout complectitur veritates a Deo revelatas, prout unice-

(1) Cf. in hanc rem egregium opus cui tit. *De optima legendorum Patrum methodo*. August. Taurin. 1742. praesertim p. 3. cap. 11.

Adversus Launoiium *ferocis ingenii hominem*, ut eum vocat Norisius, contendente antiquam traditionem potius s. Cypriano, quam s. Stephano favere, et eundem Norisium op. et loc. cit. ac Gottfriedum Lumper Mon. Bened. in *Historia Theologico-critica de vita, scriptis atque doctrina ss. patrum*. Augustae Vindelicorum 1795. Hic enim Auctor Par. XI. sect. III. in peculiari Dissert. cap. 5. *De doctrina s. Cypriani* art. 2. § 4. et seqq. enucleavit quantum erat necesse universam hanc controversiam, ostenditque Stephani sententiam ortam ab Apostolis esse. Qui praeterea et illud efficit, prout doctissimi scriptores jam ante ipsum praestiterant, s. Stephanum non probasse baptismum haereticorum indiscriminatum, sed illorum tantum, qui rite illum contulissent, id est, juxta legitimam materiam et formam.

(2) *Εἷς Κύριος, ἓν εἶδος, ἓν βάπτισμα.*

Jusque credentium arbitrio multiplex evadit (Bernardus a Pic. in h. l.) Hinc ex eo, quod quispiam veram fidem amiserit, non consequitur amisisse verum baptismum, utpote quod independens omnino sit ab hominum vitio aut voluntate.

Ad 2. Dist. Ecclesia est hortus conclusus, fons signatus, etc., quoad effectum, seu regenerationis gratiam, idque respectu adulterorum, C. quoad ipsa sacramenta in se spectata, seu quatenus Christi sunt, N. Neque enim, si fur ex horto, fonte, aut puteo quidpiam surripiat, illud quod furtive sublatum est, desinit in se esse aut bonus fructus, aut aqua vivens (1).

Ad 3. Dist. Quantum ad perceptionem sacramenti, ut loquitur Augustinus (2), C. quantum ad vitae sanctificationem, N. Illud enim et bonis et malis potest esse commune, alterum propriam honorum est atque piorum.

Ad 4. Dist. Si Ecclesia filios gignere non posset nisi utero suo, C. si praeterea eosdem gignere potest utero ancillarum, N. Ita rursus s. Augustinus. (*Lib. 1. de Bapt. cap. 10. n. 14.*)

Ad 5. Dist. Ecclesia arcae comparatur ratione baptismi, quo cooptantur in Ecclesiam, si infantes sint, C. si adulti, *Subd.* si bona fide ab haereticis baptismum suscipiant, iterum C. si mala fide, N. In hoc enim casu si respectu istorum baptismus arca non est, provenire id unice debet ex prava suscipientium dispositione, non autem ex defectu rei susceptae.

II. Obj. Perperam catholici ad traditionem appellant. Etenim tinctos ab haereticis rebaptizandos praecipunt 1. canones apostolici XLVI. et XLVII. nec non Constitutiones apostolicae lib. VI. cap. XV. 2. Anabaptismus viguit Tertulliani aetate, et s. Dionysius Alex. testatur A superiorum Episcoporum temporibus in ecclesiis populosis et in conciliis fratrum apud Iconium et Synnada, et apud alios plurimos idem (institutum baptizandi) sancitum fuisse (3). Hinc consono Firmilianus Caesareae in Cappadocia episcopus, qui in Epist. ad Cyprianum affirmat *Ab initio hoc te*

(1) Apposite observat cit. Lumper § 3. Cyprianum et Firmilianum sic semper adversarios retellere, quasi isti peccata ab haereticis baptizantibus dimitti contenderent; ac proinde in hac hypothese difficile eis non fuisse manifestam pugnam in suis adversariis demonstrare. Ast talis non fuit mens s. Stephani, qui id unum docuit, per baptismum ab haereticis rite collatum tunc solum peccata dimitti, cum abjurata haeresi ad Ecclesiam revertentur, cum soli Ecclesiae datum sit peccata dimittere per baptismum; et reconciliationem, si sermo sit, ut supponitur, de adultis. Paulo aliter Constant mentem s. Stephani exponit, sed res eodem recidit. Cf. op. cit. *Epist. Rom. Pontif.* tom. 1. pag. 227. *Dissertatio, qua vera Stephani circa receptionem haereticorum sententia explicatur*. § 4. Sane, si bene perpendantur, quae tum a s. Cypriano et Firmiliano, tum a rebaptizantibus reliquis objiciebantur, patebit eos semper in eo errasse, quod non distinguerent inter sacramentum et usum, seu effectum sacramenti, qui est gratiae collatio, et per eam peccatorum remissio, et quod hinc posteriori sensum affingerent Stephano aliisque catholicis veritatis assertoribus.

(2) Lib. de Unico baptismo cap. 8. et alibi passim.

(3) Apud Euseb. H. E. lib. VII. cap. 7. *Κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐπιστολῆς, ἐν ταῖς ἐπισημοποιούμεναις ἐκκλησίαις, καὶ ταῖς συνόδους τῶν ἀδελφῶν, ἐν Ἰκονίῳ καὶ Σύνναδῳ, καὶ παρὰ πολλοῖς τοῦτο εἶδον.* In quem locum cf. adnot. Valesii.

nentes, quod a Christo et ab apostolis traditum est. Nec meminimus, hoc apud nos aliquando cepisse, cum semper istic observatum sit ut non nisi unam Dei Ecclesiam nossemus, et sanctum baptismum non nisi sanctae Ecclesiae computaremus (1). Verum quod rem hanc conficit est 3. auctoritas sanctorum Optati Milevitani, Athanasii, Basilii, Gregorii Nazianzeni, et Cyrilli Hierosol. qui non obstantibus decretis Stephani, et conciliorum arelatensis ac niceni I., unanimiter tenuerunt haereticos rebaptizandos esse, quod 4. et constituit s. Gregorius M. (*Lib. II Ep. LXVII*) relate ad Bonosiacos, licet in Trinitate eos baptizatos esse declaraverit concilium arelatense II. can. XVII. Ergo.

Resp. Neg. Ant. ad 1. prob. N. Ejusmodi enim Constitutiones et canones utpote ab auctoribus rebaptizantium errore infectis exarati nullius sunt auctoritatis, si tamen in iis de nova collatione baptismi rite administrati sermo sit (2).

Ad 2. Dist. In particularibus nonnullis Ecclesiis Tr. in Ecclesia universali, N. Etenim Firmilianus in hac ipsa, quae objicitur, Epistola admittit, diversam in Ecclesia romana consuetudinem viguisse (*Cf. cit. epist. pag. 144.*) S. Cyprianus id pariter non diffitetur; *Consuetudo*, inquit, *sine veritate vetustas erroris est. Propter quod relicto errore sequamur veritatem* (*Ep. LXXIV. ad Pompeian. p. 141.*) et in conc. Carthag. III. ea vox erupit: *In Evangelio Dominus, ego sum*, inquit, *veritas*, non dixit, *ego sum consuetudo* (*Inter op. Cypriani cit. ed. p. 335.*) Dionysius Alex. s. Hieronymus inter rebaptizantes recenset (*De viris illustribus, cap. 69*); attamen ex s. Basilio contrarium constat (3). Quin etiam ipsemet de se testatur, ad Heraclae praedecessoris sui exemplum singulos ad Ecclesiam venientes, nullo illorum baptismum iterato, suscepisse (4).

(1) Inter Cyprianicas ep. LXXV. ed. Maur. pag. 149.

(2) Circa originem canonum apostolicorum cf. *Judicium Cotelieri* in hos canones tom. 1. p. 424. et seqq. nec non Guillelmi Beveregii *De Canonibus apostolicis* *Judicium* (ibid. pag. 427. Nunc exploratum ac fere certum est apud eruditos, ejusmodi collectionem confectam esse sec. circiter Ecclesiae III. ex canonibus seu decretis synodorum particularium, quae per id temporis celebratae fuerunt. Haec potissima ratio est, quare Firmilianus et Cyprianus, licet altendant ad canonem antiquum (Synodi fortasse iconiensis), nunquam tamen provocent ad aliquem canonem apostolicum. Sed nec illud omittendum est, quod Beveregius observat tum lib. n. *Codices canonum primitivae Ecclesiae vindicati ac illustrati* cap. 12. *de baptismo haereticorum* § 4. tum in annot. ad Can. XLVII. in hoc canone irritum pronuntiarum baptismum, qui ab haereticis collatus sit formam vitiantibus, cujusmodi fere omnes erant haeretici duorum aut trium priorum seculorum, hermogeniani, praxeani, cataphrygae, valentiniani, marcionite, quintilianista, gnostici, etc. Si quidem in Can. seqq. constituitur, ut baptismus rite collatus denuo non administraretur. Huic observationi congruit titulus antiquus Can. XLVII. vulgatus a Cotelierio, sic inscriptus: «De iis, qui iterum baptizantur baptizatos ab haereticis.» Caput vero XV. libri VI. Constit. apost. nil aliud constituit, nisi quod a can. apostolico sancitum jam fuerat. Atque hinc eos deceptos existimo, qui praetendebant sibi favere antiquam consuetudinem alicubi receptam iterum baptizandi tinctos ab haereticis.

(3) Epist. Canon. CLXXXVIII. ad Amphilocho. cap. 3. ubi mirari se ait, quod haereticorum baptismum Dionysius susciperet, et nec illum quidem Peppuzenorum rejiceret, qui in *Patrem, et Filium, quantum, Priscillanum baptizabant*. Cf. not. Maurin. edit. opp. s. Basilii in h. l.

(4) Cf. Vallarsium tom. n. opp. s. Hieron. ad loc. cit.

Ad 3. Tr. Mirum enim esse non debet, si non obstantibus editis decretis illorum conciliorum, in hac sententia nonnulli perstitisse visi sunt. Etenim: *Nisi prorsus fallimur*, inquit Trombellius, *horum conciliorum decreta illis non innotuerunt: quae si innotuissent, aut, ut equidem puto, iisdem decretis paruisent, aut saltem ea sibi objecissent, et aliqua explicatione eludere studuissent; quod minime fecerunt: neque enim locum alicui afferre poteris, in quo ab iis fiat mentio canonum aut Arelatensis, aut Niceni, in quibus de hac questione actum sit. Neque mirum id est. Arelatense enim celebratum est, ut Donatistarum Ecclesiae se jungere recusantium evasiones tollerentur... Canones porro hujus concilii ab antiquis citatos minime inveni... Quod vero attinet ad Nicenos canones indubitatum est per universam Ecclesiam non fuisse admodum notos (1).*

Nec illud omittendum est, quod scite adnotavit Ballerinius, nullum scilicet Nicenum canonem exhibere expressum atque generale decretum de haereticorum baptismo, sed ex duobus canonibus VIII. videlicet ac XIX. legitima tantum deductione colligi; quippe can. VIII. Catharos ad Ecclesiam venientes impositione manuum recipi, can. vero XIX. Paulinianas omnino baptizari jubet. Discrimen si quis attente inquirat, in eo situm deprehendet, quod ut notavit Innocentius I (2). Cathari, sive Novatiani in nomine Patris et Filii et Spiritus S. baptizabant, Pauliniana vero non item. Haec discriminis rationem quicumque observavit, quaestionem de Baptismo Nicenis canonibus definitam deprehendit. Cum vero haec discriminis ratio ex ipsorum canonum verbis non incurrat statim in oculos, nil mirum, si non omnes, qui legerunt ipsos canones, eandem quaestionem ipsis canonibus definitam cognoverit: nihilque pariter mirandum, si ob ejusdem animadversionis defectum, s. Basilius ad eam quaestionem definiendam aliquod concilium desiderans, et a Nicenis Patribus definitam non animadvertens, causam variatis ea in materia diversae disciplinae et oeconomiae vindicavit. Eadem animadversio pariter fugit s. Cyrillum Hierosolym. episcopum, qui etiam post Nicenum concilium scripsit in prologo ad suas Catecheses: *Soli haeretici rebaptizantur, siquidem prius illud non fuit baptisma* (3).

His adjiciendum, Catharos sive Novatianos spectatos potius fuisse ut schismaticos quam ut haereticos; porro rebaptizantes, baptismum schismaticorum ratum habebant. Hinc hac fortasse de causa quidam putarunt Nicenos Patres illorum baptismum validum.

De viris illustribus. Inde concludit Vallarsius S. Hieronymum memoriae lapsu deceptum esse. Interim ex his patet, duas Ecclesias metropolitanas, matrices et apostolicas, romanam et alexandrinam, consentientes fuisse in admitendo juxta traditionem apostolicam baptismum haereticorum.

(1) *De baptismo* tom. IV. diss. VIII. p. 2. art. 5. Q. 1. cap. 8. § 3. qui fuse adversus Launoiium de hoc argumento disserit.

(2) In Epist. ad Macedones n. 10. apud Constant.

(3) Petri Ballerini *De vi ac ratione primatus rom. Pontif.* Veronae. 1766. cap. 13. § 9. p. 166. not. 1.

declarasse (1). Adde plerosque ex objectis patribus, non exclusis Cypriano et Firmiliano, spectasse hanc quaestionem veluti disciplinarem, minime vero ut dogmaticam; ac proinde satius esse duxerunt, propriae ecclesiae ad quam spectabant consuetudinem sequi, quin contrariam praxim, quam in aliis ecclesiis, praesertim vero Romana, vigentem noverant, impugnarent aut reprehenderent (2).

Ad 4. *Dist.* Vel errore facti deceptus, vel quia Bonosiaci post Arelatense concilium baptismi formam vitariunt, C. Quasi censuerint nullum esse haereticorum baptismum, N. Certum enim est Bonosiacos interdum baptizasse in nomine ss. Trinitatis, interdum vero non item (3).

PROPOSITIO.—*Minister in peccato mortali existens, modo omnia essentialia, quae ad sacramentum conficiendum, aut conferendum pertinent, servaverit, vere conficit aut confert sacramentum.*

Est de fide; totidem siquidem verbis eam definiuit Tridentina synodus, sess. VII, can. XII. Si quis dixerit, ministrum in peccato mortali existentem, modo omnia essentialia, quae ad sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent, servaverit, non conficere, aut conferre sacramentum, anath. sit.

Est autem adversus donatistas, qui, sec. IV, Ecclesiam diro schismate laceraverunt. Hi nomen et errores hauserunt a duobus Donatis, altero in Numidia episcopo veluti eorum auctore, altero antistite Carthaginiensi veluti promotore. Privata quorundam seniorum et Lucillae factiosae feminae vindicta factum est, ut pulso Caeciliano, legitimo praesule, sub obtentu quod ipse a proditore sacrorum codicum ordinatus fuerit, in ejus sedem Carthaginiensem intraderetur Majorinus. Hinc ortum schisma, quod brevi in haeresim declinavit (4). Donatistae igitur, ut proprium schisma cohonestarent, docuerunt sacramenta a proditoribus, ac deinde etiam a peccatori-

(1) Cf. Sbaralea op. cit. *Germana s. Cypriani*, etc., Diss. I. cap. 1. § 52. necnon edit. Maur. opp. s. Basilii in nota ad citat. Epist. CLXXXVIII. tom. III. pag. 268. Card. Noris Hist. Donat. ed. cit. pag. 188. et seqq. Tousteum Opp. S. Cyrilli Hierosol. Diss. III. *De doctrina S. Cyrilli* cap. 8. n. 67. *De baptismo ab haereticis collato.*

(2) Cf. Norisium, Ballerinum, Constant II. cit. Hic distingui debet questio in sua, ut ita loquar, natura spectata, a ratione qua veteres plerique eam considerarunt. In se certe dogmatica est, secus ac Launois contendit; ast veteres plerique consueverunt veluti disciplinarem controversiam hanc habere, ut ex certissimis documentis constat, quae apud citatos auctores videri possunt, quaeque hic praetermittimus, ne longiores simus.

Huius sententiae etiam adstipulatus est doctissimus D. Maurus Cappellari, qui virtute ac sapientia ad summi Pontificatus verticem sibi viam paravit appellaturque GREGORIUS XVI. in opere Venetiis 1852. iterum edito: *Il Trionfo della Santa Sede* cap. 20. ubi non solum naviter ac erudite coniecit quod sibi proposuit, verum etiam solvit difficultates quae ob stare videntur.

(3) Cf. Christ. Lupum opp. edit. Venet. 1725. tom. IV. Dissert. secunda proem. pag. 106. et seqq. et notam edit. Maur. ad cit. Epist. s. Gregorii Magni, qui in objecto loco discrete scribit, bonosiacos perinde ac cataphrygas minime baptizasse in ss. Trinitate.

(4) Praeter Nat. Alex. H. E. sec. 4. cap. 5. art. 1. et Tillemont *Mémoires pour servir à l'hist. ecclésiastique*. tom. 6. p. 1. et seqq. et 697. et seqq. cf. *Historiam Donatistarum* Card. Norisii editam a FF. Balleriniis Veron. 1752. opp. Auct. vol. 4. Haec siquidem historia longe copiosior et accuratior est.

bus quibuscumque, saltem manifestis, collata, nulla ac irrita esse. Hunc errorem proscripsit Melchisedes papa in conc. Romano, ac denuo proscripsit concilium Arelatense (*Norisium op. cit.*, p. 1, cap. 6 et cap. 10). Cum eundem errorem renovaverint, ut diximus, waldenses, albigenenses, wicleffitae et hussitae, iterum eum proscripsit concilium Constantiense, a quo damnatus est IV articulus Wicleffi: *Si episcopus vel sacerdos existat in peccato mortali, non ordinat, non consecrat, non conficit, non baptizat* (*Apud Hard., Acta concilii*, tom. VIII, col. 909). Cum denique anabaptistae hanc doctrinam suam fecerint, concilium Tridentinum tulit adversus eam canonem citatum.

Hac porro ratione assertam fidei veritatem adstruimus: sacramenta vim suam a Christo institutore et causa meritoria totam habent; ergo valida sunt, a quovis ministro conficiantur et conferantur. Jam vero sacramenta totam vim ac virtutem suam a Christo, ipsorum auctore et causa meritoria haurire, patet ex iis quae Joannes Baptista testatus de Christo est, Joan., I, 35, dicens: *Hic est qui baptizat in Spiritu Sancto*. Quamvis Christus per se minime contulerit baptismum, sed per discipulos suos, ut legitur Joan., IV, 2; attamen ipse dicitur baptizasse. Hinc optime S. Augustinus, Tract., VI, n. 7 et 8, in Joan. recitata verba commentatur: *Petrus baptizat, hic est qui baptizat; Paulus baptizat, hic est qui baptizat; Judas baptizat, hic est qui baptizat*. . . . *Illud, quod datum est, unum est, nec impar propter impares ministros; sed par et aequale, propter, hic est qui baptizat* (1). Haec confirmantur ex iis quae scribit Apostolus, I, Cor., III, 7: *Neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus*. Tota igitur in sacramento potestas Christi est, sacerdotis vero seu ministri tantummodo administratio; malus autem sacerdos seu minister cum Christi vi ac potestate impedimentum afferre nequeat, rata ac valida esse debent sacramenta illa, quae mali sacerdotes confecerint, quorumque administratores fuerint.

Eadem veritas hoc altero ejusdem S. Augustini argumento mirifice illustratur. *Dedit Judas baptismum nec baptizatum est post Judam; dedit Joannes, et baptizatum est post Joannem* (*Act.*, XIX, 5); quia qui datus est a Juda baptismus, Christi erat; qui autem a Joanne datus est, Joannis erat: at qui abluti fuerunt a Juda tingendi iterum fuissent, si ministri improbitas officeret valori sacramentorum, nec Joannis baptismi baptismum a Juda collatum praepoendum esset (2).

Argumentatur deinde s. Augustinus in hunc modum. Semina, sive puris sive impuris agrorum manibus terrae mandentur, fructuosa sunt; ergo etiam sacramenta, sive a justis, sive a peccatoribus fuerint administrata (3). Nam, si non essent fructuo-

(1) Cf. etiam in lib. de *Unitate*. Eccles. cap. 21. n. 38.

(2) Lib. de *Unitate*. Eccles. loc. cit. et Tract. V. in Joan. n. 18. et alibi passim.

(3) Lib. III. contr. Crescon. cap. 8. qui praeterea Tract. cit. in Joan. n. 15. hac pulchra utitur similitudine: *Per lapideum canallem transit aqua, ad areolas; in canali lapideo nihil generat, sed tamen hortis plurimum fructum affert*

sa, id maxime esset, quia peccatorum faece contaminata spoliarentur omni virtute, quo nihil absurdius fingi potest. In hac praeterea hypothesi salus nostra non levi parte a ministrorum probitate aut improbitate penderet, ac sortes nostrae in istorum manibus quodammodo repositae essent (1).

Hanc eandem veritatem demum perpetuis ac constans sensus Ecclesiae traditionalis luculentissime evincit. Numquam enim in Ecclesia excitatum dubium est de valore sacramentorum, quae ab impiis fuerint administrata. Vix donatistae coeperunt innovare adversus receptam hanc Ecclesiae doctrinam, statim impugnati sunt et condemnati (2). Ergo.

DIFFICULTATES. I. *Obj.* Scriptura pravos ministros ineptos esse ad sacramenta administranda aperte docet. Nam, I Exod. XIX, 22, dicitur: *Sacerdotes qui accedunt ad Dominum, sanctificentur*; item Levit. XXI, 17. *Homo . . . qui habuerit maculam, non offerat panes Deo suo*. Prov., XV, 8. *Victimae impiorum abominabiles Deo declarantur*. Quare Jerem., III, 15, promittit Deus se posthac daturum *Pastores iuxta cor suum*. Deus enim, ut dicitur, Joan., IX, 51: *Peccatores non audit*; et Christus, Matth. VII, 18, ait: *Non potest arbor mala bonos fructus facere*; largiturus propterea apostolis suis potestatem dimittendi peccata, prius illis Spiritum sanctum tribuit iis verbis, quae leguntur Joan., XX, 22: *Accipite Spiritum Sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*. Cum igitur improbi ministri Spiritum Sanctum non habeant, nec potestate proinde fruuntur dimittendi peccata, aliaque sacramenta conficiendi aut administrandi. 2. Accedit absurdum esse, ut ii qui sunt contra Christum, imo et *ex patre diabolo*, ut dicitur Joan., VIII, 44, possint esse ejusdem Christi ministri. 3. Sane aliquod debet intercedere discrimen inter bonum pravumque ministrum, jam vero si uterque aequae valide administret sacramenta, par esset utriusque conditio. 4. Hinc Ecclesia ipsa a sa-

Spiritualis enim virtus Sacramenti ita est ut lux: et ab illuminandis pura excipitur, etsi per immundos transeat, non inquinatur. Nec omittenda hic est elegans similitudo, qua ad hoc ipsum declarandum utitur s. Gregor. Nazianz. Orat. XL. n. 25. « Sint, inquit, duo annuli, alter aureus, alter ferreus: atque ambo eandem Imperatoris imaginem insculptam habeant, ac deinde ceram imprimant. Quid tandem hoc signum ab illo signo differet? Nihil. Materiam in cera internoscere. Dic utrum e duobus signis aureo annulo, utrum ferreo expressum sit, quoque modo unum idemque signum existat. Discrimen enim in materia est, non in signo. Sic tibi quoque omnes, qui baptizandi munere funguntur, idonei habeantur. *Quantvis enim alius alium viae probitate antecellat, eadem tamen baptismi vis est.* » Οὐτως ἔστιν οἱ τοὺς βαπτιστῆς, καὶ τῆς πλάτης προσηλῆ, ἀλλ' ἡ γὰρ τοῦ βαπτισματος δύναμις ἴση. Opp. ed. Paris. 1650. tom. I. pag. 636.

(1) Hoc pariter argumentum urget s. Augustinus lib. III. cont. Cresc. capp. 9. 10. 11. ostenditque innumera prope incommoda, quae ex hypothesi donatistarum orirentur, et schismata, quae necessario exinde deberent efformari.

Cf. S. Th. 5. p. q. 64. a. 5. lib. IV. cont. Gen. cap. 77. ubi hoc argumentum, ut solet, egregie evolvit.

(2) Cf. AA. cit. qui scripserunt historiam donatist. quibus addi potest inter ceteros Henric. Valesius, qui ad calcem versionis a se adornatae opp. hist. Eusebii satis prolixam adiecit et accuratam dissert. de Schismate donatistarum.

cris tractandis arcet pravos ejusmodi ministros. Ergo.

Resp. Dist. Ant. Docet Scriptura pravos ministros ineptos esse ad licite et honeste administranda sacramenta, C. ad valide ea conficienda et conferenda, N. Omnes porro adductae probationes ex sacris litteris praesens argumentum non attingunt, cum vel de honestate et sanctitate loquantur, qua sacrum ministerium ornatum esse decet, ut licite ac sancte fungatur officio suo; vel disserant de materia omnino diversa ab ea de qua hic agimus. Etenim

Exodi XIX. Sermo est de purificatione legali praemittenda a sacerdotibus, antequam ad sacra accederent ut licite et honeste ea attingerent. Levitici XX. agitur de dotibus exterioribus, quibus instructus esse debebat summus sacerdos.

Prov. XV. Victimae impiorum dicuntur abominabiles ex prava offerentium dispositione, non vero ex parte rei oblatae.

Jeremiae III. promittit Deus se posthac daturum moderatores sibi gratos et acceptos, non quales reges Israelis et Judae fuerunt, qui populum ad idololatriam cultum detorserunt.

Joannis IX. dicitur, Deum peccatores non audire ad patranda scilicet miracula, quae confirment falsam doctrinam.

Matth. VII. ait Christus arborem malam non posse fructus bonos facere, cum arbor mala, id est homo, fructus producit ex propria virtute, non autem cum producit ex virtute aliena, nec prout arbor mala est.

Jo. XX. dedit Christus potestatem remittendi peccata; hinc si pravi ministri non habent in se Spiritum Sanctum inhabitantem per gratiam, habent tamen operantem per sacramenta ad aliorum salutem.

Ad 2. *Dist.* Pravi ministri sunt contra Christum, et ex patre diabolo, prout peccatores et mali sunt, C. prout operantes ex virtute Christi, N.

Ad 3. *Dist.* Quoad vitae meritum, C. quoad facultatem in sacramentis administrandis, N. alioquin innumera prope incommoda sequerentur.

Ad 4. *Dist.* Ne illicite sacra pertractent, C. quasi invalide sacramenta administrarent N.

II. *Obj.* 1. Patres aperte professi sunt nullum esse sacramentum ab impiis collatum; etenim s. Ambrosius in lib. de *Mysteriis* cap. IV. *Non sanat, inquit, baptismum perfidorum, non mundat, sed polluit*; et s. Hieronymus in cap. III. *Sophoniae* testatur, quod sacerdotes qui eucharistiae serviunt, et sanguinem Domini populis ejus dividunt impie agant in legem Christi, putantes eucharistiam imprecantis facere verba, non vitam, et necessariam esse tantum solennem orationem, et non sacerdotum merita. Hinc s. Leo M. Ep. CLVI. pro certo sumens irrita esse sacramenta a nefariis hominibus confecta, deflet miserum ecclesiae Alexandrinae statum: *Manifestum, inquiens, quippe est, per crudelissimam insanissimamque savitiam, omne illic caelestium sacramentorum lumen extinctum*. Quare vel ipse s. Augustinus lib. III. de *Baptismo* id